

Ακαδημαϊκό Έτος: 2023 - 24

Ζητήματα Διεθνούς Πολιτικής στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή

Κωδικός μαθήματος: ΔΥΕ-27

Τύπος μαθήματος: Επιλογής

Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό

Έτος σπουδών: 3ο

Εξάμηνο σπουδών: ΣΤ΄

Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 5

Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3

Διδάσκοντες: Καθ. Γιάννης Σακκάς – Επ. καθ. Χρήστος Ζιώγας

Email: ch.ziogas@aegean.gr

chziogas@hotmail.com

1) Σκοπός του μαθήματος

Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτού του μαθήματος οι φοιτητές/ φοιτήτριες θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα της περιοχής της Μέσης Ανατολής, καθώς και τους πολλαπλούς παράγοντες που την συνθέτουν και την επηρεάζουν. Αυτό θα τους επιτρέψει την ακαδημαϊκή ανάλυση των γεγονότων, αποφεύγοντας τα ευρέως διαδεδομένα αλλά λανθασμένα στερεότυπα που χρησιμοποιούνται συχνά για να την περιγράψουν. Επίσης, θα μπορούν να αντιληφθούν τις συνδέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα μεγάλα προβλήματα της περιοχής και την αλληλεπίδραση τους που υπάρχει ανάμεσα στους περιφερειακούς δρώντες αλλά και μεταξύ αυτών των και εξωγενών παραγόντων, που είναι σε θέση να επηρεάσουν τις περιφερειακές εξελίξεις.

- να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με τα διεθνο-πολιτικά ζητήματα της Μέσης Ανατολής.
- να αποκτήσουν επαρκή γνώση των περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων της Μέσης Ανατολής και των πολυμερών και διμερών σχέσεων των κρατών.
- να κατανοήσουν τη συμπεριφορά των χωρών της Μέσης Ανατολής στη διεθνή πολιτική.

II) Μεθοδολογία

Η μέθοδος διδασκαλίας θα ακολουθήσει ένα συνδυασμό διαλέξεων και δομημένου διαλόγου, τα οποία πλαισιώνονται από τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων (παρουσιάσεις διαφανειών). Σκοπός της μεθόδου είναι αφ' ενός να εμπλέξει τους συμμετέχοντες στη διδακτική διαδικασία, αφ' ετέρου να τους προκαλέσει ερεθίσματα για μαθησιακή εμβάθυνση στα ζητήματα του, μέσω και της παρουσίας εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες.

III) Αξιολόγηση Συμμετεχόντων/σων

Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών θα πραγματοποιείται μέσω γραπτής εξέτασης κατά την εαρινή και επαναληπτική περίοδο.

IV) Περιεχόμενο 13 Διαλέξεων

1^η: Εισαγωγικό μάθημα:

Αναλύονται και αποσαφηνίζονται οι σκοποί, η μεθοδολογική προσέγγιση και οι απαιτήσεις του μαθήματος.

2^η: Η Μέση Ανατολή ως περιφερειακό υποσύστημα

Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις και ιστορική επισκόπηση. Παραδοσιακές και σύγχρονες προσεγγίσεις. Η γεωπολιτική σημασία της Μέσης Ανατολής. Η πολιτική διαμόρφωση του μεσανατολικού χώρου.

3^η: Η Μέση Ανατολή από τον Ψυχρό Πόλεμο στη μεταψυχροπολεμική εποχή.

Θα αναλυθούν οι βασικές παράμετροι της ψυχροπολεμικής περιόδου και πώς επηρεάστηκε ο μεσανατολικός χώρος από τη μετάβαση του διεθνούς συστήματος στη μεταψυχροπολεμική εποχή.

4η-8η: Πολιτικά καθεστώτα, πολιτισμική και θρησκευτική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής των χωρών της Μέσης Ανατολής

Πώς επιδρούν οι υπάρχουσες καθεστωτικές, πολιτισμικές και θρησκευτικές ομοιότητες και ετερογένειες στις διμερείς και πολυμερείς σχέσεις στην Μέση Ανατολή. Θα εξεταστούν οι σημαντικότερα κράτη της περιοχής : **Σαουδική Αραβία, Ιράν, Ισραήλ, Τουρκία.** (Παρουσιάσεις εφ' όσον υπάρχουν)

9η: Η πολιτική των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή συνιστούσε και εξακολουθεί να συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, η οποία συστήθηκε μετά τον Δεύτερο

Παγκόσμιο Πόλεμο και διευρύνθηκε μεταψυχροπολεμικά. (Παρουσίαση εφ' όσον υπάρχει)

10^η: Η πολιτική της Ρωσίας στη Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή συνιστούσε και εξακολουθεί να συνιστά περιφέρεια όπου η ΕΣΣΔ από την ίδρυσή της και η Ρωσική Ομοσπονδία μετά το 1992 επιδίωκε να ενισχύσει τα ερείσματά της. (παρουσίαση εφ' όσον υπάρχει)

11^η : Η πολιτική της Κίνας και της Ινδίας στη Μέση Ανατολή

Θα εξεταστούν οι βασικές επιδιώξεις των δύο σημαντικών κρατών στο μεσανατολικό χώρο, τόσο στην πολιτική όσο και την οικονομία. (Παρουσιάσεις εφ' όσον υπάρχουν)

12^η: Η Μέση Ανατολή στην παρούσα μεταψυχροπολεμική συγκυρία.

Πώς επηρεάζεται ο μεσανατολικός χώρος από την μεταβατική φάση την διέρχεται το διεθνές σύστημα. Πώς επαναπροσδιορίζονται τα ζητήματα γεωπολιτικής και γεωοικονομίας. Η εξωτερική πολιτική και οι στόχοι της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

13η : Ολοκλήρωση παρουσιάσεων, επανάληψη και συμπεράσματα.

V) Βιβλιογραφία

Προτεινόμενα συγγράμματα

- Fred Halliday, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις. Ισχύς, πολιτική και ιδεολογία*, Ξιφαράς, Αθήνα, 2010.
- Κατράνης, Αλ. *Η Μέση Ανατολή στη δίνη των "νέων πολέμων"*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2015.

Επικουρική:

- Καλβοκορέτσι Π. *Η διεθνής πολιτική μετά το 1945*. Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα, 2010, τ. Α'
- Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ, Ανατολικός*, Αθήνα, 2021.
- Κούτσης Αλ. *Μέση Ανατολή: Διεθνείς σχέσεις και πολιτική ανάπτυξη*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1992, τ. Α'
- Roger Owen, *State, Power and Politics in the Making of the Modern Middle East* (London: Routledge, 3rd edition, 2004)
- Beverley Milton-Edwards, *Contemporary Politics in the Middle East* (Cambridge: Polity Press, 4th edition, 2018)

- El-Houdaiby, I. (2014) Changing Alliances and Continuous Oppression: The Rule of Egypt's Security Sector. *Arab Reform Initiative*. <https://www.arab-reform.net/en/node/600>
- Gongora, T. (1997) War making and state power in the contemporary Middle East. *International Journal of Middle East Studies*, 29, pp.323-340.
- Kamrava M. *The Modern Middle East. A Political History since the First World War*. University of California Press, 2005.
- Madawi Al-Rasheed, *A History of Saudi Arabia* (Cambridge: Cambridge University Press, 2nd edition, 2010),
- Stanley Hoffman, *Χάος και Βία. Η παγκοσμιοποίηση, τα καταρρέοντα κράτη, η τρομοκρατία και η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική*, Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση, 2011.
- William Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East* (Westview Press, 6th edition, 2016)
- Ehteshami, A. (2007) *Globalization and Geopolitics in the Middle East: Old Games, New Rules*. Routledge.
- Hinnebusch, R. (2011) The Middle East in the world hierarchy: imperialism and resistance. *Journal of International Relations and Development*, 14. https://www.researchgate.net/publication/233578647_The_Middle_East_in_the_world_hierarchy_Imperialism_and_resistance
- Haass, R. N. (2013). The Irony of American Strategy: Putting the Middle East in Proper Perspective. *Foreign Affairs*, 92(3), pp.57–67. <http://www.jstor.org/stable/23526836>
- Gerges, F. (2013) The Obama approach to the Middle East: the end of America's moment?. *International Affairs*, 89(2), pp.299-323
- Dodge, T. and Hokayem, E. (eds). (2014) Middle Eastern Security, the US Pivot and the Rise of ISIS. Adelphi Series, 54(447-448). <http://www.tandfonline.com/toc/tadl20/54/447-448>.
- Yambert K. (ed.) *The Contemporary Middle East*. Westview Press, 2006.
- Rory Miller, *Desert Kingdoms to Global Powers: The Rise of the Arab Gulf* (New Haven: Yale University Press, 2016)
- Ειρήνη Χειλά, *Διεθνής Κοινότητα Και Εύθραυστα Κράτη Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2020.
- Θεόδωρος Τσακίρη, *Ενεργειακή Ασφάλεια και διεθνής πολιτική*, Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση, 2011.

V) ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ -ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Δίδεται η δυνατότητα ομαδικής (2-3 φοιτητών/τριων) παρουσίασης θεματικών οι οποίες θα συνυπολογίζονται στον τελικό βαθμός (Έως 2 μονάδες). Οι θεματικές θα αναρτηθούν στο eclass.

VI) ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ: Γραπτές